

Oponentský posudek na bakalářskou práci Elišky Vondruškové Na druhém konci světa, japonské dřevořezy, jejich kořeny a odlišnosti .

doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.

Uvedená práce pokračuje v linii transferů některých jevů z neevropských kultur do českého didaktického uvažování ve výtvarné výchově, které se čas od času objevují v tematickém zaměření kvalifikačních prací na Katedře výtvarné výchovy PedF UK. V tomto případě stojí za výběrem tématu práce dlouhodobý zájem autorky o Japonsko a jeho kulturu, kultivovaný osobní zkušeností ze studijního pobytu na pedagogické univerzitě v Joetsu, prefektura Niigata.

Eliška Vondrušková obohacuje původní spontánní přístup o poctivé studium kulturních kontextů a prokazuje v této oblasti velice dobré znalosti, jak o tom svědčí množství odborných pramenů uvedených v souhrnné literatuře i v bohatém poznámkovém aparátu. Na struktuře práce je vidět, že široké téma procházelo pečlivým posouzením - nakonec se autorka zaměřila na identifikaci vybraných fenoménů, které se vztahují k možnostem pedagogických implikací a vývoje originálních kurikulárních přístupů v rámci RVP, oblast Umění a kultura. Je třeba ocenit, že diplomantka pracuje poctivě a poučeně s množstvím odborné terminologie, kterou si musela osvojit, včetně orientace v transkripci japonských specifických termínů a jmen v české i anglické odborné literatuře (česká transkripce a Hepburnova transkripce).

Autorka soustředila zájem na problematiku japonských dřevořezů a na kontexty jak technologické, tak uměnovědné a estetické. Rámec tvoří historické okolnosti vývoje japonské kultury ve vybraném období, jejich duchovních zdrojů a výborně postižené vlivy žánrů a estetických principů *ukiyo-e* na vývoj evropské malířské moderny.

V práci jsou systematicky představeni nejvýznamnější umělci dřevořezu (např. Kitagawa Utamaro, Utagawa Toyokuni, Toyoharu, Katsushika Hokusai, Hiroshige Utagawa) a technologické zvláštnosti japonského tisku z výšky, rovněž principy barevného soutu jednotlivých matric a nakladatelských postupů. Následnou kapitolu o specifických japonského výtvarného projevu považuji za výborně zpracovanou, zvláště pak proto, že základní principy, v kapitole vysvětlené v souvislostech jejich širších duchovních a filosofických zdrojů (buddhismus, taoismus, konfucianismus, šintoismus), rezonují v didaktické části práce, jejímuž posouzení se budu věnovat později.

Principy, kterými se autorka zabývá, zahrnuje do širšího rámce estetiky krásna, specificky wabi-sabi, a patří k nim např. vznikání a zanikání, krása v nedokonalosti a pomíjivosti, proudění a pohyb, redukce věci až na její nejnutnější podstatu, tzv. negativní prostor (náznakovost, nejasnost, zamlžení, nekonkrétnost, esence, atmosféra, náznak, nikoliv imitace přírody) a specifické nároky na diváka a jeho aktivní imaginaci.

Logickým vyústěním práce je pak zpracování historie a vlivů japonských myšlenkových konceptů v období éry Meiji, kdy došlo k masivním importům japonského dřevorytu a ostatních kulturních artefaktů do Anglie a do Evropy (světové výstavy) a jejich rezonance (např. inovace v kompozici, nová řešení obrazového prostoru, tematika) v dílech Maneta, Moneta, Degase, Whistlera, van Gogha, skupiny Nabis, Mary Cassatt, Gauguina, Toulouse-Lautreca, Seurata a sleduje tyto vlivy posléze i v českém prostředí (vazba na vídeňskou secesi a importy zboží českými obchodníky, z osobností např. Hloucha, Orlik, Mucha, Preissig). Autorka rozlišuje ve výkladu dvě vlny a terminologicky pracuje s pojmy „japonismus“ a „japonerie“; sleduje je jako paralelní, ale odlišné fenomény působící v kultuře.

Didaktickou část považuji za vrchol syntézy výše uvedených analytických poznatků: sestává se z originálního návrhu souboru výtvarných etud pro skupiny a jednotlivce cit.: „od 12 let a starší, pro 2. stupeň základní školy, střední školy, gymnázia a volnočasové aktivity jako lekce na základní umělecké škole a dalších vzdělávacích institucích“. Jedná se o „abstraktní“ témata rozpracovaná do úrovně příprav na vyučování nebo určitých scénářů vedoucích k výtvarným výpovědím, které v podstatě vedou k „vnímání světa jako subjektivního obrazu“. Je to náročný projekt: tematická abstrakta jako Prázdnost, Prostota, Podstata, Proudění, Pomíjení, Propojení se v české didaktické školní praxi VV téměř nevyskytují. Také zde cením návrh na setkání žáka a učitele s originály - nutnost vidět či studovat díla z dálkových sbírek některých našich specializovaných institucí. Zde práce přímo vybízí k dalšímu kroku, kterým by mohla být reflexivní praxe provedených témat a analýza průběhu vyučování a tvorby zúčastněných za pomoci metod akčního pedagogického výzkumu.

Autorská část práce, fotografický cyklus „vidět japonsky“ a „hledání wabi-sabi“ naznačuje, kudy by i didaktická praxe mohla směřovat v dialogu s žáky.

Závěrem lze konstatovat, že práce Elišky Vondruškové přináší nejen zpracování náročného tématu, opřené o studium odborné literatury, ale především originální myšlení a didaktický návrh, kvalitou převyšující běžný standard bakalářské úrovně. Po formální stránce má práce bohužel i nedostatky, které zbytečně snižují její úroveň. Ačkoliv je literatura a poznámkový aparát v pořádku, reference, včetně vizuálních částí a jejich zdrojů řádně ocitovány, nacházíme v textu řadu rušivých prvků. Kdyby byla bývala věnována náležitá pozornost korektuře pravopisu a psaní cizojazyčných vlastních jmen, práce by byla opravdu vynikající. Příklady neopravených chyb: např. str. 7, 11, 12, 13 a na dalších místech v textu.

Otázka k obhajobě: Mohla byste přiblížit vlastní vizuální zkušenost po příchodu do Japonska? Změnilo se nějak Vaše vnímání kulturní „reality“ japonského prostředí a Vaší původní představy, zprostředkované z různých obrazových (a jiných) zdrojů?

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, 7. 9. 2018

doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.